

Bijlage 1: Analyse afbeeldingen uit veertiende- en vijftiende-eeuwse manuscripten bij Inferno, canto X

Manuscript	Weergave: figuren, objecten, gebeurtenissen, omgeving	Afbeelding(en)
<p>1. Florence, dertiger jaren 14^e eeuw Florence, B.N. Palat. 313, 23v</p>	<p>D. en V. staan links naast drie doods-kisten die bovenop een open klepje hebben, uit de middelste kist rijst het bovenlichaam van waarschijnlijk Farinata op. Hij gebaart naar D. en V. en kijkt naar hen. De figuur uit de kist rechts van hem lijkt blij te kijken, wellicht is dit Cavalcante Cavalcanti, alleen zijn hoofd en nek zijn zichtbaar. De zielen zijn kaal en naakt. Er is nergens vuur te zien. Op de achtergrond een stadsmuur, op de voorgrond drie doods-kisten naast elkaar, met links daarvan D. en V. Er wordt één scène weergegeven.</p>	 <p style="text-align: center;">CANTO X. 23v.</p>
<p>2. Venetië, ca. 1345 Boedapest, Univ. Libr. 33, 9v</p>	<p>D. en V. staan links naast een vierkante kist, zonder deksel en zonder vuur, waaruit een skelet oprijst dat met een vinger naar hem wijst. Waarschijnlijk is dit Farinata. Klein stukje muur met poort, D. en V. kijken naar het skelet in kist. Een achtergrond is niet aanwezig. Er wordt één scène weergegeven.</p>	 <p style="text-align: center;">Dante e Virgilio nel cimitero di Farinata.</p> <p style="text-align: center;">Anche di veder salm sem mecho.</p>
<p>3. Pisa, ca. 1345 Chantilly, Musée Condé 597, 89r</p>	<p>D. en V. staan links van een grote doods-kist met open deksel, waaruit twee naakte figuren uit komen, ter grootte van kinderen. De een staand, waarschijnlijk is dit Farinata, en de ander knielend, logischerwijze is dit Cavalcante. Zij wijzen beide met hun rechterhand naar D. en V. Er is nergens vuur te zien. D. en V. staan op een pad bij de doods-kist, verder is er geen landschap of achtergrond aanwezig. Er wordt één scène weergegeven.</p>	 <p style="text-align: center;">Fatum. et hoc quod dicitur. Nam animo intellexit Sed e pena in qua</p>

<p>4. Italië, ca. 1350 Parijs, Arsenal 8530, 16r</p>	<p>Aan de linker- en rechterzijde van een staande D. en V. liggen elk drie open doods-kisten zonder deksel, met in iedere kist een persoon die zijn hoofd naar D. en V. gedraaid heeft en naar hen kijkt. Ze lijken naakt te zijn, waarbij drie van hen ook een kaal hoofd hebben en drie een hoofddeksel dragen. D. en V. kijken naar de figuren aan hun linkerzijde, waar onder andere Farinata en Cavalcante liggen. Vuur is nergens te zien.</p> <p>D. en V. staan op een rotsachtig plateau en kijken naar drie van de zes doods-kisten die daar op liggen. Er is geen achtergrond aanwezig en er wordt één scène weergegeven.</p>	
<p>5. Ca. 1350 Oxford, Bodleian Can. Iit. 108, 9r</p>	<p>D. en V. staan met hun rug naar een soort huisje toe, dat waarschijnlijk de stad van Dis moet voorstellen. Het huisje bestaat uit stenen en heeft kantelen en versieringen. Aan beide kanten ervan staat een boom. D. en V. staan links van een zes tombes, die in twee rijen van drie op elkaar gestapeld zijn en eruit zien als lades. De tombes zijn erg klein en uit de bovenste tombe aan de linkerkant komt een naakte ziel, waarschijnlijk Farinata, gehurkt naar boven. Hij heeft het formaat van een pasgeboren baby en strekt zijn armen uit naar D., die naar hem wijst met zijn linkerwijsvinger. Onder Farinata bevindt zich een tombe met een ziel die overeind komt en hetzelfde formaat heeft. Naast de twee stapels tombes staat een boom en D. en V. bevinden zich aan de rechterkant hiervan. Zij staan naast elkaar en wijzen beide naar de twee bomen voor hen. Vuur is niet afgebeeld.</p> <p>D. en V. bevinden zich in de beide scènes die worden afgebeeld op een platte ondergrond, net als het huisje en de graftombes. Er zijn, verspreid over de omgeving, vijf bomen te zien op de voorgrond, een achtergrond is niet aanwezig.</p>	
<p>6. Italië, ca. 1375-1400 Holkham Hall 514, p.15</p>	<p>D. en V. staan links naast een van de acht tombes die in de lucht lijken te zweven, evenals de open deksels ervan. In iedere tombe zijn de hoofdharen en voorhoofden te zien van drie tot zes zielen. Uit de tombe waar D. en V. staan, is een opgeheven hoofd te zien, waarschijnlijk dat van Cavalcante en ook de naakte romp van wat waarschijnlijk Farinata moet voorstellen. Hij gebaart met zijn hand naar D. en V. en D. gebaart ook naar hem. Onder de tombes zijn vlammen te zien.</p> <p>Zowel D., V., de tombes en de daarbij behorende deksels zweven in de lucht, er is geen achtergrond of landschap te zien. Er wordt één scène weergegeven.</p>	

<p>7. Florence, ca. 1390-1400 Vaticaan, lat. 4776, 36r</p>	<p>a) D. en een stukje verderop een toekijkende V., staan naast een tombe met open deksel, waaruit het naakte bovenlichaam verrijst van Farinata. Hij wijst naar Dante. Twee andere tomben hebben ook een open deksel en uit een van hen komt een kaal hoofd.</p> <p>Achter D. en V. zijn rotsachtige bergen te zien, zelf staan ze op een vlak gedeelte ervoor. De tomben liggen kris kras door elkaar en lijken op een andere ondergrond te staan dan waar D. en V. op staan. Vlammen zijn niet te zien en er wordt één scène weergegeven, maar het manuscript bevat twee afbeeldingen bij dit canto.</p> <p>b) D. en V. staan op de punt van een rots en kijken naar een naakte ziel wiens kale hoofd uit een tombe met open deksel komt. Hij, dit zal Cavalcante zijn, wijst met zijn vinger naar Dante die ook naar hem gebaart. Bij de andere vier doods-kisten is in één een hand te zien en in één een been. Op en tussen de tomben zijn vlammen weergegeven.</p> <p>Op de achtergrond is de top van een berg of rots te zien en daarvoor een stadsmuur, die de vorm van een grote boog heeft. D. en V. staan hiervoor, op de punt van een rots. De tomben lijken in een zwarte afgrond te zweven, kris kras door elkaar. Er is één scène te zien.</p>	
<p>8. Florence, 1405 Milaan, Triv. 2263, 31v</p>	<p>D. en V. staan links van vijf doods-kisten met open deksels, waar uit iedere kist een kaal hoofd van een naakte ziel steekt. Uit de voorste kist komt het hoofd en een deel van Farinata's romp. Hij wijst met zijn rechterwijsvinger naar Dante, die met beide handen naar hem gebaart. Binnenin de kisten zijn vlammen te zien.</p> <p>Zowel D. en V. als de doods-kisten, staan op een platte ondergrond, die lichter is dan de donkere achtergrond. Landschapselementen zijn niet aanwezig en er wordt één scène weergegeven.</p>	
<p>9. Florence, ca. 1420 Parijs, B.N. it. 74, 29r (Bartolomeo di Fruosino)</p>	<p>D. en V. staan op een plat vlak, links van zes tomben zonder deksel, die daar ook op staan. Uit een van de kisten komt het naakte bovenlichaam van Farinata, die met zijn hand naar Dante gebaart en naar hem kijkt. Dante gebaart ook naar hem. Achter Farinata in dezelfde tombe, zijn het haar en voorhoofd van een andere ziel te zien. In een andere tombe is dit ook het geval. In een derde tombe zijn van een ziel zijn hoofddekseel (soort hoed) te zien en van een tweede ziel de ogen, het haar en een hoofddekseel (soort helm). Vuur is niet weergegeven.</p> <p>D. en V. staan op een licht, plat vlak, evenals de tomben. Daarachter (waar de horizon begint) is het donker. Landschap is niet aanwezig. Er wordt één scène weergegeven.</p>	

10. Lombard, ca. 1440
Parijs, N.N. it. 2017, 114r,
119v (*Vitae Imperatorum*
Master)

a)D. en V. bevinden zich binnen de muren van de stad Dis en staan links van tien graftombes met open deksel. Ze praten met elkaar en maken hier gebaren bij met hun handen. De tombes, die kris kras door elkaar staan, zijn leeg. Tussen de tombes zijn vlammen te zien.

b)Deze afbeelding is bijna hetzelfde als afbeelding a. Het verschil is dat D. nu met een ziel in een tombe praat en V. achter hem staat. Uit de tombe komen het naakte bovenlichaam van waarschijnlijk Farinata en het hoofd van wat Cavalcante moet zijn. Farinata gebaart met zijn rechterhand naar D., die dit ook doet naar Farinata. Zijn linkerhand wijst naar V.

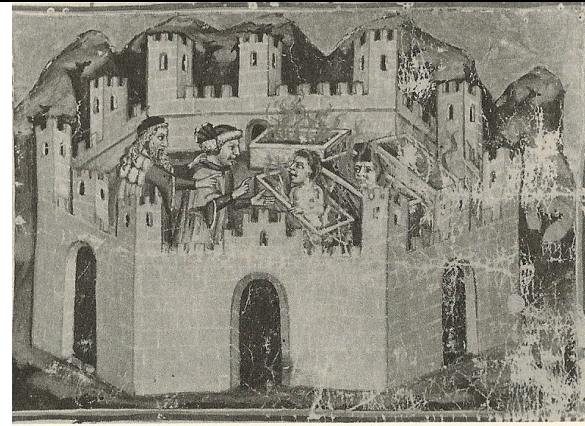
D. en V. staan op een rotsachtige bodem in de stad van Dis, die weergegeven is door een stuk stadsmuur met kantelen en een poort (D. en V. zijn even groot als de muur). Buiten de muren vormt een rotsachtig gebergte de achtergrond. Ook de tombes staan op een rotsachtige ondergrond. Er wordt een scène weergegeven, maar het manuscript bevat twee afbeeldingen bij dit canto.

11. Bologna, begin 15e eeuw
Rome, Angelica 1102, 8v

D. en V. staan letterlijk in de stad van Dis, waarin zich vier brandende tombes zonder deksel bevinden. In twee van de kosten is een naakt, mannelijk figuur te zien. Uit de voorste tombe steekt het bovenlichaam van Farinata, die met zijn vinger naar D. wijst. D. gebaart met beide handen en wijst ook naar de figuur, V. doet precies hetzelfde. Van het figuur in de tombe erachter is het hoofd met hoofddeksel te zien (soort hoed). Hij kijkt naar D. en V.

De achtergrond bestaat uit bergachtige rotsen, daarvoor is de stad van Dis in zijn geheel te zien: een ronde stadsmuur met kantelen, torens en poorten. D., V. (beide even groot als de torens) en de vier tombes bevinden zich binnen de muren. Er wordt één scène weergegeven.

12. Ca. 1450
Londen, B.M. Yates
Thompson 36, 18r (Primo della
Quercia)

D. en V. zijn aan de linkerkant van de afbeelding de stad van Dis binnengekomen, door een poort. D. houdt zijn handen voor zijn oren. Naast en achter hem staat een brandende tombe zonder ziel.

Aan de rechterkant van de afbeelding, voorbij een toren van de stad, staan D. en V. links van een tombe met daarin twee half opgeheven, naakte zielen. Dit moeten Farinata en Cavalcante zijn. De eerste kijkt D. en V. aan en gebaart met zijn linkerhand. D. en V. kijken naar hem en V. gebaart naar Farinata. Cavalcante heeft zijn blik naar beneden gericht en kijkt bedroefd. Achter hun tombe zijn nog twee tombes te zien, beide brandend.

D. en V. staan binnen de muren van de stad van Dis, die weergegeven is met een stadsmuur, poort en in het midden van de afbeelding een toren. Op de achtergrond zijn rotsen te zien. Binnen de stadsmuren staan D. en V. op een platte ondergrond. De kisten staan verspreid en door elkaar.

In deze afbeelding worden twee scènes uit canto X weergegeven: de aankomst van D. en V. bij het grafveld en het gesprek dat zij voeren met Farinata en Cavalcante.

